

ПАРТИЯНЫҢ АЙЫТКАНЫ УЛУГ АЖЫЛДАРНЫҢ ПЛАНЫН АМЫДЫРАЛГА БОТТАНДЫРАР

Аныяктар коммунистиг
күш-ажылдын бригадазы дээш

нында партияның салыш чыңааш-
кыны бо шийтирларде улам те-
даргай илерээн. Чеди чыл панын
хууса бетинде кууседиригте бодум-
нуң бүгү-ле кунтеримни салыр
мен — деп, мурнакчы хойжу эш

— Эрткен 1958 чыла алгал
хүдээгэдэрини ажыр бүтүүсөн
мен. Партияныц улуг хуралы биети
улам сорук кириген. Кижэ дуга-
лында партияныц сагыш човааш-
кыны бо шиишпирлерде улам то-
даргай илэрээн. Чеди чыл планын
хууса бетиңде хүдсүдиринге болу-
нц бүгү-ле күштерини салыр
мен — деп, мурнакчы хойжу эш

— Эрткен 1958 чыла алгал
хүдээгэдэрини ажыр бүтүүсөн
мен. Партияныц улуг хуралы биети
улам сорук кириген. Кижэ дуга-
лында партияныц сагыш човааш-
кыны бо шиишпирлерде улам то-
даргай илэрээн. Чеди чыл планын
хууса бетиңде хүдсүдиринге болу-
нц бүгү-ле күштерини салыр
мен — деп, мурнакчы хойжу эш

Өөл-Хемчик районун «Кызыл та-

Бистин кандидаттарыбыз

Нина Дмитриевна Виноградова

— Нина Дмитриевна, дуулаан Виноградова тыва чугааны саат көргөтүп көрүңер — дэи чугааны Хорум-Дагнын участка эмнегезинте бо-ла диннап болур. Чуге дээр-ге, ол кижилерин калып камта-лаар эң харымсалган ажил хе-рект харымлап турар эмнеге ажилдакчымы кизи-дир. Мычан-гаш Нина Дмитриевна азыр-ар-жык болганда угуу диннап-да бо-давай кижилерге эмчинин дуа-заны чедирер...

Дерт чыл бурунгаар Бостромага өмчү училищени дооскан анык кыс Чоен-Хемчик районун Шми-де эмнеге салбырын эргелекти-гизте ажилдап өгөдөн. Баштайгы үеде аңаа алаан бергелер таваржып турган. Сургуул дооскан, ырак чер-ден келген анык кыска чача бер-гелер чагыгып, ажилдаар бе-лиги белен эвес болган. Тыва дил-бизе, мылгыя чалалалар үе-зинде айт муууп билбей мыккан бергелер таваржып турган, ол ону шымыккаймы-биле ажил эргек-тен. Баштайгы үеде эмнеге салбырын-га келген азыр кижилер-биле суурда орус дил билер кижилер-нин дуулаан-биле чугаалжып, ола-рга эмнеге дуулаан көргүзүп тур-ган.

Удаваанда ол келемчи дуулаан-даа хергелек болгаш боду чамдык тыва өстөрүн билер апарган. Бир, ийи чылдар өрткөн соонда Нина

чырык болгаш одаар чуга-биле бу-рун хандырткан. Эмнеге участогунун ажилынын эки болуру, ол черде кедээ Совет-тик болгаш хей-ниити организа-цияларын дегинке дуулаамчы-нылан кол хаммаары дээрин Нина Дмитриевна эки билер. Мычан-гаш эмнеге участогунун ажилына хаммаарышкан айтырларын ол койхоз баштаар чери-биле, кедээ Совет-биле дугуржуп алгаш чору-дуп турар.

Н. Д. Виноградова чугаа эмне-генин ажилы-биле кызыгарла-тыпмайн турар болгаш койхозчу-ларын ортузунга культурулг амы-дырал-чуртталганын, азыр-шөв-рин дугайында лекция, беседалар-ын угууга чорууду турар. Оң ая-сеткидиг кызымаккай күш-ажы-лын, хей-ниитичи чоруун чоң бо-диге биле үнелер турар. Эрткен со-гудаларда ону район Советинин депутаттыгы ийи катеп сонгаан. Чоокта чача «Хорум-Даг» кедээ ажил-агы артелинин кижигунер-инин нити хуулаанан комсомол-чу Нина Дмитриевна Виноградова-ны Хорум-Дагын № 41 согулда округунаан область Советинин де-путаттыгы кандидат кылдыр деп-штен. Чоночү төлөткит кымы сонугуларын идегелин бүтүр-дип шылаары чугаажок.

С. СЕРИН-ООЛ.

Депутатка кандидат саанчы кыс

«Бизи болуру чамыдан» деп улустун үлөгөр чугаа-ла шын. Сут-Хал районун «Бора-Тайга» колхозунун малчыны Олар Серо-нин Анастасия бичегинден ордан болгаш күш-ажыла мык чоран. Школа намынын үеинде оң өө-редилтеге кызымаан болгаш хей-ниитичин башкалар база өш-өөрү бо-ла мактаан тургузаар.

Анык оодар болгаш кыстарын кедээ ажил-агыла, туудуга бол-гаш үлөтүргө ажилдаар дугайын-да ВЛКСМ Топ Комитетинин кый-гырын танышкан, Олар Серо-нова Анастасия 1957 чылда төрөө колхозунга саанчылап ажилдаар күзүлүн илдеткен. Оң күзүлүн койхоз баштаар чери хандырган.

Баштайгы үеде чамдык бер-гелер таваржып турган, ону ду-

жугалып саанчыларын үлөгөрүн ажилдап турган, кыска үеде тил-леп, харын удаваанда ажил-хере-ктин мастери — мергекчил саан-чыга шылаарып үнгөн. Чугаа чеди айларын дугузулда беин бодун-да быжылгатынган сес инектерин-де бирезинден-не 900 кг сүтүгү сагган.

Улус ажил-агынын хөгжүдери-нин чеди чыл планынын баштайгы 1959 чылын январь айында беин он инектерин бирезинден-не 160 кг сүтүгү сагган. Чурттуг өкилтигизин бодун инектерин-ден кызын беин ол хире сүт саап азырынга арга-мергекчи негетине-ни чугаажок.

Комсомолчу Анастасия коммуни-стик күш-ажыла бригаданын кел-жигүү болур чаагай атты чедиш

Н. ХЕРТЕК.

Түр курс

Танды районда «Тиндиге» сов-хозта чоокта чача трактористерин 4 ай хуузалып куруун амыткан. Диннакчы бүтүгү келер чакка тракторун хамык кезектерин шин-

дипнакчылар чурттаар, турар чер, өөрдиге херекселери база башкалар-биле четче хандырткан.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

ССРЗ хамаатыларынын кол эргелери болгаш хүлээлгелери

ССРЗ-ниң ажилчы чоннары бо-дунун Коммунисттик партиянын удурттуулугу-биле дегейде хей на-ционалдыг бирги күрүснэ — Совет Социалисттик Республикаларнын Эвилелин тургускан. Ол чорук па-писталист чурттарың ажилчы чоннарында чок болгаш капиталдан турда бодуун шыдаас-даа шак мындыг эргелери бистин чуртуус-тун бүгү хаммаатыларга хандыр-ган.

Совет хаммаатыларын кол-кол эргелери ССРЗ-ниң Конституция-зында дүрүмчүтүнгөн.

Совет хаммаатыларын кол-кол эргелеринин аразында бирги чер-генин чугаа болуп турар — ажил-даар эргени ССРЗ-ниң Конститу-циянын 118 чүдүндө магадап турар, совет кижилеринин хосту, чогаалчы болгаш өөрүшкүлүт күш-ажылы оларын материалдык чаагай байдалын болгаш аас-е-жикти амдыларын болгаш үндес-ин, бистин социалист Төрөн чур-туустун өтүч-шыдалын улам мын-байжылаарын үндесин болур. Социализм биле күш-ажыл чары-лас.

Совет хоойлу бистин хаммааты-ларын ажилдаар эргенин кам-галап турар. Мычангаш админ-страциянын талазында кижилерин хөдөлгөн алырмын болгаш ажил-даа үндүрүлгн негеделерин күш-ажыл хоойлу тодаргай доктадып турар. Ажилчы чоннарын чаалап алганы ажилдаар эргени совет ку-рун камгалап турар. Хоойлуа көр-үдүгөн үндесин барымдалар чокка мыкны-даа ажилдап үндүрүп бол-бас. Сааттыг херекселерин, бот

болгаш хей уругулар илерин ажил-даар эргенин хоойлу онзалып айтып турар.

Ажилдаар эргенин хаммаатын хаммааты күш-ажыл маргалаарын шын талазы-биле комиссияга, мес-тикомга, улус судуна, а ол мыккан үстүгү организацияларга хомудан болур. Ол организациялар хомудан ол чоокку үеде көр хүлээлге-лиг.

Хаммаатыларын ажилдаар эрге-зин совет прокуратура камгалап турар. Күш-ажыл талазы-биле кан-дым-даа шын эвес шийтирге про-курор уурлаанмын кылар, үс-түгү органдарга хомудан болгаш дүрүм бугаар шийтирин үндүр-гөн чеди азыр хүлээлгелиг.

Хаммаатыларын дыштаныр эрге-зин ССРЗ-ниң Конституциянын 119 чүдүндө магадап турар. Ажилдаар болгаш дыштаныр эрге-лер бот-боттарынын аразында ту-дус харылзаалыг. Ажилдаар эрге дыштаныр эргени хандырып турар болза, чугаа мычарда бугаар эрге бооп болур.

Бисте санаторийлерин, дышта-нылга бажынарнын, клубтарын, стадионнарын, спорт шадеринин, культуру болгаш дыштанылга па-радарын, библиотекаларын калбак четкелери болгаш культураның эске-даа одагары болза, ажилчы чоннар боттарынын дыштаныр эрге-генин боттарынын чугаа ма-гадыла болуп турар. 1959 — 1965 чылдарда чеди чыл планынын тала-зы-биле ол сорулгаларга 25 мил-лиард 400 миллион рублун чары-лаарын көрүп турар, ол болза

1952 — 1958 чылдар-биле денээр-ге оон 80 хуу хей болур.

Коммунисттик партияда ажилчы чонун эрге-ажыктарындан артык эрге-ажыктар чок.

ССРЗ-ниң ХХI съездинин ший-тирлерин бугаар 1960 чылда ажилчыларын болгаш албак-хаакчыларын чеди шактыг ажил хүнүнче, мычарга чер алында ажилдаар кылып турар хөмүр лаш болгаш дөг руданын үлөтүргө-де чугаа профессионал ажил-чыларын 6 шактыг ажил хүнүн-че шийтирген доозар; чеди шак-тыг ажил хүнүн ажилчыларын болгаш албак-хаакчыларын 40 шактыг ажил неделяныче шийти-рерин 1962 чылда бүтүрү-биле боттарынын төлөвлөгөн.

1964 чылдан өгөдөн 35 — 30 шактыг ажил неделяныче, тодар-гайлаарга чер иштинде ажилдаар кылып турар болгаш чамдык бу-дүрүлгелер ажилчыларын 30 шак-тыг (ийи дыштанылга хүннерин) 6 — 6 шак ажил хүннерин ажил неделяныче болгаш оон эртан бугу ажилчыларын 35 ажил ма-стыг (ийи дыштанылга хүннерин) 7 — 7 шактыг 5 ажил хүннерин ажил неделяныче чоруту кириш, ол хемчегелерин 1966 — 1968 чыл-дарда доозарын төлөвлөгөн. Кызы-рунган ажил хүнүнче болгаш ажил хүннеринин саанын өөзөдөдирчег шийчилгени ажил төлөврин биче-летпей боттарынын чорудары айтынган.

Оң түнелинде дегейге эң-не кыска ажил хүнү болгаш эң кыска ажил неделяны бистин чуртуусу-ла турар апар. Ол болза коммуниз-

СЭКП-ниң ХХI съездинин шийтирлерин — бистин дайынчы программасы

Күш-ажылчы чаа көдүрлүүшкүн

Кедээ ажил-агынын Чачаанада дуржулга станциянын малчы-нарын ортузунга СЭКП-ниң ХХI съездинин шийтирлеринге хол-баштырган беседалар эртип турар. Станциянын малчынары бистин улуг Төрөн чуртуустун муруну-га чеди чыл планынын ажилдып турары улуг чаагай перспектив-ларга сорул кирип, боттарынын өөрүшкүлүг дугайын чугаалап ту-рарлар.

— Партиянын ээлчег чок төөгү-лүг ХХI съездин улуг ажилдаар-нын программасын айткан. Мал-чы кизи бүтүгү бистер чеди чыл-да күсүдир дэиш илдепелгит ажилдаар бис. Чеди чылдын бирги чылы — 1959 чылда кадарып туу-арым төрүтү меринес хоойларын 100 баш бүтүгүлден 120 хураганнарын, хой бүтүгүлден 4,5 кг дүктү амыр хүлээлгени ап турар мен. Алаан хү-лээлгенин ак-сеткидиг күсүдир-чеге чигинмес мен — деп хойжу аш К. Кошкар-оол чугаалаан.

Станциянын сүт-бараан ферма-зынын саанчыларынга, бызаа ажаакчыларынга чоруттуган бесе-далар үеинде саанчы аш О. Дукур мынча дэиш:

— СЭКП-ниң ХХI съездинин бадмааны чеди чыл планы бистер-нин, совет кижилерин, төрөн херексел. Улуг ажилдарын пла-нын ийи-биле хүлээп алдымаан, менне быжылган инектерге ажаак-ла болгаш хемчегелерин улам эки-жилеп турган, инек бүтүгүлден 2550 кг сүтүгү чыл дугузулда саап алыр мен. Ол болза, Төрөн чуртуустун улам мынч четке-лериңе мээң салымчыным бол-ур.

Эш Дукурвун саанчыга саанчы аш О. Дандап болгаш өскөдөр-даа каттыкканар.

— Чеди чылдын планында мал-дык баш саанын көвүдөдир болгаш оң продуктуулун бидер сорулга-лар саанчыган. Ол аңаа-ла чедиш алдымса, кызымак демиседик түнели-биле чеди алымыры бил-дингир. Мен, бызаалар ажаакчы-зында ажилдап турар мен. Бо чы-лып төртүтүр бызааларын чиди-риг чокка доруктары болгаш се-кирилге үеинде бызааларга де-дүгүлде 900 грамм чедир дигит дү-ш негеделерин чедиш алырын хү-лээлгени — деп аш М. Норбу чуга-лап турар.

Чоен-Хемчик районун «Больше-рик» колхозунун кижигунери СЭКП-ниң ХХI съездинин хүлээп алганы «1959—1965 чылдарда ССРЗ-ниң улус ажил-агынын хөг-жүдериңи контроль чургайлары-нын» дугайын сонугурап резолю-цияны ханмы-биле өөренип турар-лар. Бо дугайында хей кижилит мингилер, хуралдар база бесе-далар колхозун тус-тус бүдүрү-дө адырларына болгулаан.

Съездин материалдарын та-ныжып турган, колхозчуларын

амдырал-чуртталганы улам чаа-гайжыр, культураны бидер бол-гаш койхозтуң экономиказы каш-катап өөр дээринге артыл кел-гуннери өөрүшкүлүгү илдетинишан, бидиктен хүлээлгелерин алгылаан-нар.

Тууд бригаданын болгаш ми-тингиге 70 харын дуржулгалыг бызаачы аш Д. Салымы сес ала-ган:

— Бүгү совет улус партиянын ХХI съездинин шийтирлерин ийи-биле хүлээп ап турар. Чеди чыл планын хуууса бетиңе күсү-дир дэиш демиседир деп шийтир-ин бүгү-ле ажил-ишчилер хүлээп ап турарлар. Тос чылдын муруну-да бистин Борбак-Арыг сууруус-туң орунуга каш-ла борбак ба-жынап турган. Ам Борбак-Арыг суур улам-на чаагаймы бар чы-даар. Бо сууруа туудуга мээң кижигелме база кирип турар. Бо чеди чыл планында биске чугаа чараш чаагай суур бар болур эвес, амдыралдык биде деңизге тур-густурар. Назылап кыраан болу-ма-даа бар-ла күжүмү саанп, ажил-ооналганын хүн бүгүлде 150 хуудан кудулатпайн турган, тууд херөөн чедишкенин шийтир-а-жиринге ажилдарынмын хүлээ-диш — дэиш.

Тууд бригаданын кижигунери тууд кыжынын белеткелни че-дишкенин чорударын, 10 автома-шиналар гаражын туудун март 1-де доозарын шийтирлээш, «Кы-зыл тараачын» колхозтуң тууд-жуларын социалисттик чарыкка кийтирганар.

Даштыг-Тей сүт-бараан ферма-зынын саанчылары чеди чыл планын-га боттарынын үлүгү кирири-биле улам-на күженишкенин ажил-даарын дугурулуп, бидик сүт саа-лаачын чедиш алырын шийтирлээш-нер. Саанчылар О. Барымаа, А. Ондар инек бүтүгүлден чыл дугу-зулда 1800—2000 кг сүтүгү саа-рын хүлээлгенин.

Совет Эвилелин Коммунисттик партиянын ХХI съездинин хү-лээп алганы улуг программа «Ком-мунизмге орук» колхозтуң ажил-ишчилерин күш-ажылчы биде кө-дүрлүүшкүч сорул киригөн. Съе-дин шийтирлерин таныжары-биле 3 кезек черге мингилер, 50 ажил кезек черге беседалар чорут-туган. Аңаа 900 ажил кизи олур-жуп, 150 хире кизи санал берген-ер.

Малчынары нитиниң мал ажи-лын чайгылып чокка хөгжүдери хүлээлгенин. Хойжулар М. Чола, К. Даба-Доржу, С. Сагалдай 1959 чылда 100 баш хойдан-на 140—150 хураганнарын алырын, инек каларчымы аш К. Могаа 100 инек-тен 95 бызааны, саанчылар Х. Ку-висаал, К. Таан бир инектен-не 1500—2000 кг сүтүгү саап алырын хүлээлгилээнер.

М. СЕВЕН.

Сут-Халдун механизаторлары сөзүн ээлээннер

Сут-Хал МТС-тиң механизаторла-ры СЭКП-ниң ХХI съездининге у-куштур техниканың септелгенин доозар дэиш сөзүн ээлеп шыда-анар. Январ 10-да бүгү техниканың септелгени доозулан. 18 трактор-лар, 59 саялалар, 15 лудильни-тер, 26 трактор андазынарын, 153 аар, чийи кирилер болгаш өскө-дөө чепсек-херекселер септелген улуп, херим иштинде чыскаатты-ган.

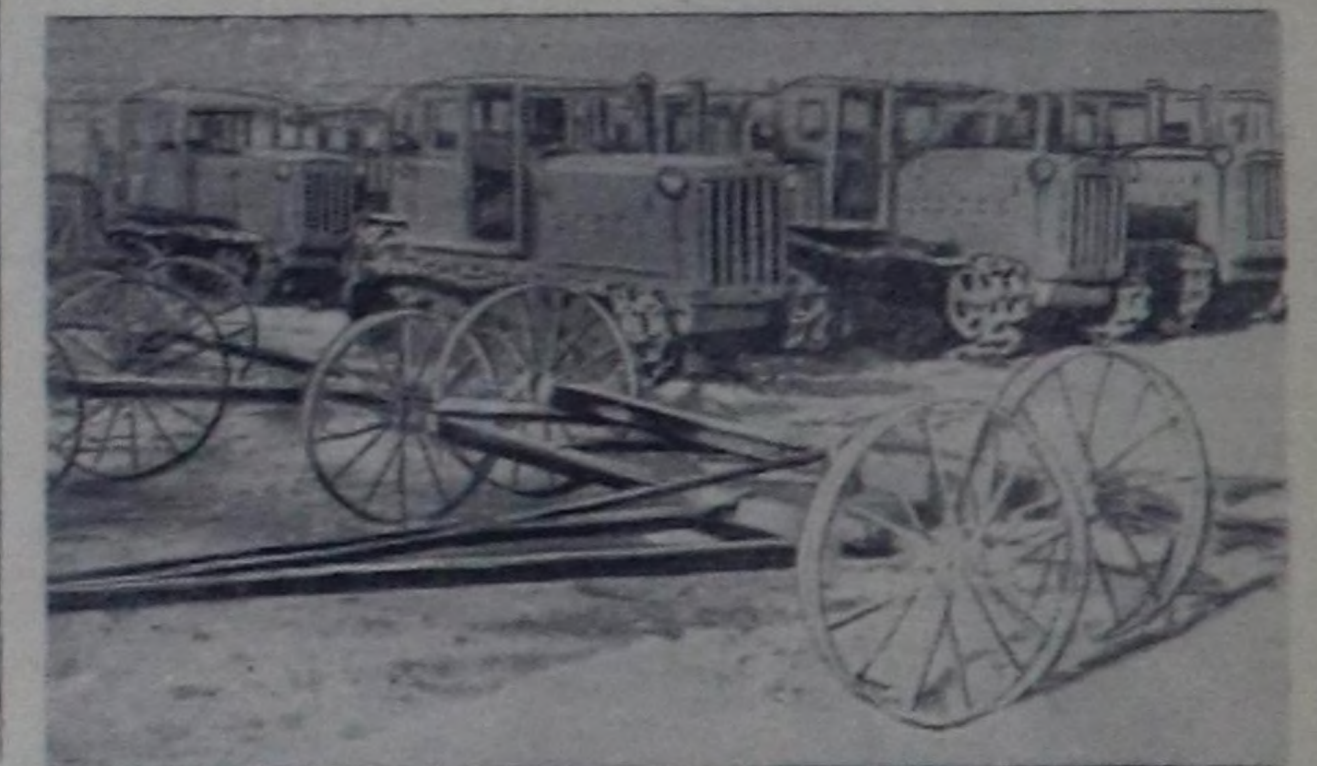
Бүгү техниканы эрткен чылдагы-зындан эрте болгаш аш шынарлыг септеп доозарында механизаторла-рга чүгү дуулааны деп айтырыгта септелге мастерскаянын эргелек-чили аш А. Картамышев мынча деп харымлаан:

— Септелге мастерскаянын сеп-телге баш бурунгаар эки белет-келени болгаш септелгени чугаа кө-зөктөп септээр арга-биле чорутка-нымыс аңаа кол рольду ойная. Партия, комсомол болгаш профес-сиял организацияларын механизатор-ларын ортузунга политмассалыг ажилды күштедирген. Муракчы дуржулгалык негедеринге болгаш четкелерин илдетирине хана со-дунун, көргүзүп самбыраын эки ажилдаан. Механизаторларын чары-жынын түнелин чеди хонук са-нында түнелер, муракчы четкелер болгаш бригадаларга шийчилер кы-зыл тукучугаштарын тынысп келген.

Септелге мастерскаянда четкелер-ин аразына чарыкка дуржулга-мын механизатор, трактор брига-да-зынын бригадир Очур-оолга дуури-лаан мотор септээр цех тилекчи бо-луп турар. Ол цехтин септелчилер тракторларын моторларын эки шы-нарын септеп, ажил норманын хүн бүгү 150—200 хуу чедир күсү-дир турганар.

Дарганылга цехи чагыларын эки шынарыг күсүдир турар. Аңаа 6 чыл иштинде ажилдап турар то-

Н. ХЕРТЕК.

Чурукта: Сут-Хал МТС-тиң септээр тракторлары болгаш комут машиналары. Фото В. Чернявтин.

тарынга дүштүр социалисттик тур-гугуу быжылгаар сорулга-биле үндесин хоойлу — ССРЗ-ниң Кон-ституцияны ССРЗ хаммаатыларынга сөстүн, парлаганын, хуралдарын, мингилерин болгаш демонстра-цияларын хостун хандырып тур-ар.

Хаммаатыларын чааа бижинин чамдык, оларын амы бодунга, чурттан оран-башканын дэиш, халдап болбас чоруту ССРЗ-ниң Конституцияны хандырып турар. Сүх доктамы ийкели азы проку-рорун чепшээрли чокка кымын-да тулуп хорулал болбас.

ССРЗ-ниң хаммаатыларын кол-кол эргелери оларын кол-кол хүлээлгелери-биле тулуп халлазала-лыг. Төрөн чуртуун мурунуга боттарынын хуудугу хүлээлгелер-ин хаммаатылар өй-шанда болгаш шимчы күсүткен тулум-на эрге-лерин болгаш хосталгаларын бот-тандырыгында материалдык мөдэл-даар улам-на догу, ол эргелер бол-гаш хосталгалар улам-на боттуг бо-лур.

Хаммаатыларын хуузунда эрге-ажыктары-биле социалисттик ни-и-теттедиг эрге-ажыктарын дүштү-р чорук ССРЗ хаммаатыларын эргелерин болгаш хүлээлгелери-нин чамгыс-аай чорутуун үндесин болур болганда, эргелер биле хү-лээлгелерин бот-боттарындан чар-ык болбас. Совет Эвилелиннин дай-далы-биле алырга, хаммаатылар бот-тарынын хүлээлгелерин шимчын күсүтпес болза, совет нитиалег, оң хөгжүдөл болгаш быжыл-лашынын бодуумса. Капиталисттик чурттарда бүгү-ле эргелерин бу-ру-жузалаа тыныскаан, а хүлээлгелер-ин ажилчы чоннарга чүдүргөн. Ажилчынаар болгаш тараачынаар ажилдап, бүдүрүп турда, капита-листтер болгаш помещиктер оларын күш-ажылынын түнелерин сым-лап турарлар. Буржуа чурттарда

ажылчы чоннар буржуа күрүснүн оларга чүдүргөн хүлээлгелерин ойталып, дег эргелерин болгаш дег хүлээлгелерин сааным кырында эвес, а херек кырында боттанды-раарын негеп турарлар.

Социалисттик күрүснүн оларга дасканын боттарынын хүлээлгелери совет хаммаатылар оортан мы-рымдай эске көрүп турарлар. Совет хаммаатыларын күсүдир ужурун нити хүлээлге бургу оон амды-ралчы эрге-ажыкка шуут дү-жүп турар. Мындыг талааде бүгү совет улус бистин нити күрүс-те тургузуушту бүгү хемчегелер-биле быжылгаарын болгаш коммунист нитиалегди тургузарын күзеп ту-рар.

ССРЗ-ниң Конституцияны совет хаммаатыларын кол-кол хүлээлгелери доктадып турар: ССРЗ-ниң Конституциянын шимчын сагымы, совет хоойлуларын күсүдир, са-нылга-чуртунга болгаш күш-ажы-ла мыкшымын болур, социалист өчүтүп камгалаар болгаш быжыл-лаар, бодуун хей-ниити хүлээлге-лин шимчын күсүдир болгаш со-циалист нити чуртталганын чу-руун хүндүлгө, социалист Тө-рөн чуртун камгалаар болгаш бүтү хемчегелер-биле быжылгаар.

Бол үндесин хоойлу-биле черге-лештер социалист күрүснүн өскө-дөө хоойлулар ажилчы чо-нуу күзүл-соруун база илдерип турар. Ол хоойлулар кижилерин ажи-чанынын бүтү нитиалегин эрге-ажыктарында дүштүр турар шак мындыг дүштүрнүн доктадып турар. Хоойлуларын хаммааты чорук совет күрүснө болгаш бистин улу-ска хоралып. Социалист хоойлуун саан боттарындан чорук соци-алист күрүснүн быжылгаарын чугаа чүдүдүрүлгн бирезин болур.

Коммунист нитиалегди кам-барган тургузуушкунуң үеинде чаа биде негеделер — организа-

Redakcijska Varnost

оригинал. Дипломатический азбука, азбука

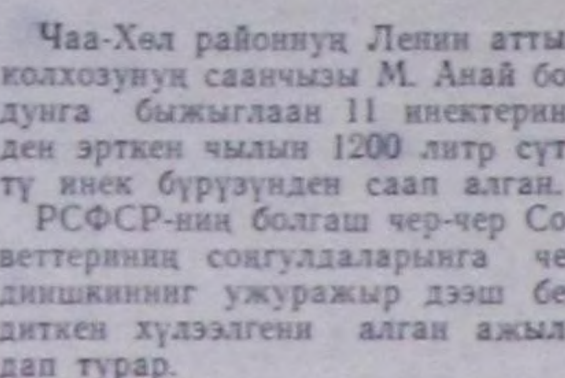

Фото С. Феоктистовуу.

